

Streszczenie

Rozprawa doktorska „Doświadczenia komunikacyjne studentów w relacjach z rodzicami a radzenie sobie w sytuacjach trudnych” poświęcona jest jednemu z najważniejszych obszarów funkcjonowania rodziny, jakim jest komunikacja w relacjach rodzice-dzieci.

Głównym celem poznawczym w podjętych badaniach było określenie związku między doświadczeniami komunikacyjnymi w relacjach z rodzicami z perspektywy wybranych teorii komunikacji: analizy transakcyjnej oraz koncepcji Thomasa Gordona a radzeniem sobie studentów w sytuacjach trudnych. Kontekst teoretyczny stanowiły z jednej strony rozważania odnoszące się do procesu socjalizacji w rodzinie ujętej systemowo, znaczenia komunikacji interpersonalnej w relacjach rodziców z dziećmi, zwłaszcza w perspektywie analizy transakcyjnej oraz koncepcji „wychowania bez porażek” Thomasa Gordona, z drugiej strony - problematyka stresu i radzenia sobie z nim w sytuacjach trudnych. Te treści zostały zawarte w pierwszych trzech rozdziałach pracy.

Główny problem badawczy dotyczy powiązań między uaktywnianiem przez rodziców w rozmowach z dziećmi stanów Ja i pozycji życiowych oraz stosowaniem przez nich języka nieakceptacji vs języka akceptacji a przyjmowaniem przez studentów, już jako młodych dorosłych, stylów i strategii radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Zmienną niezależną w przeprowadzonych badaniach były poddane retrospektywnej ocenie doświadczenia komunikacyjne studentów w relacjach z rodzicami, zaś radzenie sobie ze stresem badanych studentów w sytuacjach trudnych - zmienną zależną. Tak określony problem główny implikował szczegółowe pytania badawcze, a teoretyczne podstawy badań (analiza transakcyjna, koncepcja T.Gordona oraz podejście do radzenia sobie Lazarusa i Folkman) umożliwiły sformułowanie hipotez roboczych.

W rozdziale czwartym rozprawy przedstawiono charakterystykę złożonego procesu badawczego. Grupę badaną stanowili studenci (406 osób) z trzech lubelskich uczelni w wieku od 18-28 lat. W celu uzyskania materiału badawczego, który pozwoliłby odpowiedzieć na postawione pytania i zweryfikować hipotezy, zastosowano metodę sondażu diagnostycznego przy użyciu trzech autorskich kwestionariuszy do badania komunikacji rodzicielskiej w ujęciu analizy transakcyjnej i koncepcji Thomasa Gordona oraz wystandaryzowanego narzędzia badawczego COPE do określenia zmiennej zależnej: radzenie sobie ze stresem. Empiryczna część

pracy (rozdziały V i VI) zawiera prezentację, analizę (również statystyczną) i interpretację wyników.

Okazało się, że w badanej grupie istnieje powiązanie między sposobem komunikowania się rodziców z badanymi w przeszłości a ich obecnym zachowaniem wobec sytuacji trudnej. Wynikające z założeń teoretycznych hipotezy w większości się potwierdziły, choć wyniki ukazały również większą niż przewidywana złożoność korelacji między zmiennymi. Najbardziej wyraźny okazał się związek między pozytywnymi aspektami komunikacji rodzicielskiej (aktywność stanu Dorosłego, pozycji *Ja jestem OK – Ty jesteś OK* oraz stosowania wszystkich form języka akceptacji - aktywnego słuchania, komunikatów „Ja”, metody „sześciu kroków”) a wyborem konstruktywnych stylów i strategii radzenia sobie w sytuacjach trudnych (skoncentrowanych na problemie) i ograniczaniem destrukcyjnych zachowań unikowych.

Zaprezentowane w rozprawie badania pozwoliły również na weryfikację empiryczną niektórych założeń teoretycznych analizy transakcyjnej oraz koncepcji komunikacji T.Gordona. W ramach realizacji celu praktycznego możliwe było sformułowanie wniosków dotyczących doskonalenia środowiska rodzinnego w obszarze kształtowania prawidłowej komunikacji rodzicielskiej.

Słowa kluczowe: komunikacja interpersonalna, rodzina, analiza transakcyjna, koncepcja Thomasa Gordona, radzenie sobie ze stresem.

M. Seliński